

Position paper standpunten landelijk netwerk vrouwenopvang: veilige opvang en ambulante hulp

Voor wie: instellingen die bij het landelijk netwerk vrouwenopvang van Valente zijn aangesloten.

Doel: een basis bieden om gezamenlijke standpunten lokaal/regionaal/landelijk zo eenduidig mogelijk over te kunnen brengen, met ruimte voor lokale concretisering.

Maatschappelijke opdracht en ambities

Onze maatschappelijke opdracht is om de intergenerationale overdracht van patronen van huiselijk geweld te doorbreken. Dit brengt een landelijke verantwoordelijkheid met zich mee: cliënten die in hun eigen regio (tijdelijk) niet veilig zijn, kunnen rekenen op bescherming en steun van het landelijk dekkende netwerk van de vrouwenopvang.

Het landelijk netwerk vrouwenopvang zet de komende jaren in op:

- Het bieden van de juiste hulp aan de juiste personen op het juiste moment. Los van gebouwen en zonder drempels. Verbonden aan wat de context van de geweldssituatie vraagt en in samenwerking met de veiligheidsketen. Onze hulp is duurzaam en laat lange termijneffecten zien.
- Zonder drempels en in de keten doorbreken van patronen van geweld in een vroeg stadium door te schakelen naar de juiste (hoog)specialistische, kwalitatieve hulp en deze te bieden aan alle betrokkenen van het geweld op de beste plaats voor de cliënt(en).

Gezamenlijke uitgangspunten

Gebaseerd op praktijkervaring en onderzoek, voortbouwend op internationale verdragen, werken wij vanuit vijf uitgangspuntenⁱ:

1. Een genderspecifieke en cultuursensitieve aanpak die recht doet aan de diversiteit in onze doelgroepen en de socialisatie van onze cliënten (als individu, binnen hun gezinnen, hun gemeenschap en in de maatschappelijke context).

- Gender gaat niet over sekse, maar over verwachtingen, sociaal-culturele rollen en posities binnen families, in gemeenschappen en in de maatschappij. Om huiselijk geweld effectief aan te pakken is het onontbeerlijk om te kijken naar machtsverhoudingen, (on-)gelijkheid en afhankelijkheden, op de verschillende niveaus. Op basis daarvan analyseren we risico- en beschermende factoren die hieruit voortvloeien en nemen deze als basis voor het werken aan het stoppen van geweld en het vergroten van veiligheid.ⁱⁱ
- Een gender sensitieve aanpak gaat goed samen met systeemgericht werken: gender is één van de factoren die interactie en dus ook de geweldsdynamiek in gezinnen beïnvloedenⁱⁱⁱ.
- Onze gender sensitieve aanpak getuigt van bewustzijn van de bredere context én is de basis van ons maatwerk. Naast specialistische hulpverlening, vraagt dit om lobby en agendering van sociale vraagstukken die aan de basis van patronen van geweld liggen.

2. Veilige opvang en ambulante begeleiding staan ten dienste van elkaar en vullen elkaar aan.

- Als specialist in de aanpak van huiselijk geweld biedt de vrouwenopvang een palet aan diensten aan ieder te maken heeft met huiselijk geweld. We doen dit altijd in samenwerking met een breed netwerk van maatschappelijke netwerkpartners.
- In samenwerking met netwerkpartners zet de vrouwenopvang in op het bevorderen van door- en uitstroom in de opvang, teneinde de beschikbare capaciteit zo optimaal mogelijk te benutten.

3. Effectieve aanpak = integrale aanpak:

- We werken altijd met netwerkpartners samen: traumascreening en -behandeling zijn daarbij prioriteit, zowel voor kinderen als volwassenen;
- We werken systeemgericht en bieden hulp aan vrouwen, mannen en kinderen; de veiligheid van kinderen kan niet los worden gezien van problematiek tussen volwassenen en vraagt om specifieke aandacht voor dit onderdeel van het systeem en voor scherpe analyse van risicofactoren en gezinsprofielen^{iv}.
- We streven ernaar dat cliënten bij de eerste hulpvraag gehoord worden en niet onnodig herhaald worden doorverwezen. We dringen daarom aan op het beter en eerder benutten in trajecten van de gespecialiseerde ondersteuning van de vrouwenopvang, veilige opvang en ambulante begeleiding.

Integraal werken vraagt om een gezinsgerichte aanpak, die gefaciliteerd wordt door integrale (gezins-)financiering en om het weghalen van schotten tussen budgetten. En alomvattend, samenhangend en gecoördineerd beleid, landelijk en lokaal, dat deze beweging ondersteunt.

4. Verduurzamen veiligheid: een kwestie van lange adem

- Uit onze jarenlange praktijk en uit diverse onderzoeken, weten we weten dat ernstige en structurele vormen van huiselijk geweld een 'kwestie van lange adem'^v zijn. Nazorg is niet voldoende, we zijn vanuit onze expertise en ervaring beschikbaar voor netwerkpartners die daarna het contact voortzetten met gezinnen om huiselijk geweld duurzaam te stoppen.
- In lijn met landelijke ontwikkelingen richten wij ons op directe veiligheid, risico gestuurde zorg en op herstel^{vi}.
- We realiseren ons dat er bredere en soms innovatieve coalities nodig zijn om preventie, begeleiding en nazorg vorm te geven waarbinnen we onze specialistische hulp en expertise in kunnen bedden. Lokaal, regionaal en landelijk bouwen we daaraan (straf en zorg, formele/informele zorg, VO/MO, aandacht voor werk/opleiding enz.)

5. Presentie: wij zijn er langdurig bij herstel na huiselijk geweld en terugval

- We (h)erkennen dat onze cliënten (soms blijvende) materiële en immateriële schade ondervinden van het geweld. We sluiten partnerschappen om hen waar nodig langdurig handvatten te bieden om met de gevolgen van geweld te kunnen leven.
- We zetten ervaringsdeskundigheid daarbij in, in verschillende vormen, fasen en intensiteit.
- We dragen bij aan economische zelfstandigheid om machtsongelijkheid te verminderen.

Transformatieagenda 2021-2023

We werken hieraan middels een transformatie-agenda, met vijf actielijnen voor de komende jaren:

- Voldoende, beschikbare capaciteit en doorstroommogelijkheden (opvangplekken en ambulante begeleiding)
- Hoge, zichtbaar kwaliteit (Keurmerk)
- Systemisch en integraal werken
- Gendersensitieve aanpak
- Afstemming in communicatie

ⁱ Zie ook: <https://www.valente.nl/netwerken/basisnetwerk-landelijk-netwerk-vrouwenopvang/>, hier wordt o.a. verwezen naar het Verdrag Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention>.

ⁱⁱ Risico- en beschermende factoren vormen de leidraad van onze zorg. Wij baseren ons op uit literatuur bekende factoren, waaronder recent onderzoek van het Verwey Jonker Instituut (<https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/kwestie-van-lange-adem/>, november 2020) dat inzicht geeft in dominante gezinsprofielen.

ⁱⁱⁱ Zie ook het eindrapport **Gendersensitiviteit in de Nederlandse aanpak van huiselijk geweld**, Regioplan, januari 2021: <https://www.regioplan.nl/wp-content/uploads/2020/10/20094-Eindrapport-GREVI0-Regioplan-27jan21.pdf>.

^{iv} Eerder genoemd onderzoek van het Verwey Jonker Instituut (2020) geeft inzicht in profielen van gezinnen waar geweld speelt en in aspecten die op de voorgrond kunnen treden (dwangmatige controle; stressfactoren; langdurige zorgbehoefte; gedragsproblematiek kind en opvoedstress; echtscheidingsproblemen). Kennis over geweldspatronen tussen partners en over kindermishandeling komen in de profielen bij elkaar.

^v De titel van genoemde cohortstudie van het Verwey Jonker Instituut onderstreept onze uitgangspunten eens te meer.

^{vi} *Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risico gestuurde zorg*, Van Arum en Vogtländer, GGD GHOR Nederland, 2016.